

УДК 657:005.52:631.11

Рябенко Л. М.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ СЕРВІС СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Досліджено основні шляхи оптимізації інформаційних ресурсів стратегічного управління діяльністю сільськогосподарських підприємств через створення обліково-аналітичного сервісу. Запропоновано концептуальні підходи до організації обліково-аналітичного сервісу стратегічного управління в сільськогосподарських підприємствах різного розміру.

Ключові слова: стратегічне управління, облік, аналіз, обліково-аналітичний сервіс, сільськогосподарські підприємства.

Постановка проблеми. Функціонування сільськогосподарських підприємств відбувається в нестабільному динамічному зовнішньому середовищі зі стрімкими технологічними змінами, зростанням конкуренції, чому сприяє глобалізація ринків. Відповідно, перед суб'єктами господарювання постають жорсткі вимоги виживання й успішного функціонування. Це зумовлює необхідність перегляду старих, неефективних методів і підходів до управління, які є неконкурентоспроможними і не сприяють впровадженню ефективної системи стратегічного управління підприємством. Для адаптування й успішного функціонування в умовах, які визначає сучасний ринок, сільськогосподарські підприємства повинні мати чіткі цілі, бачення майбутнього, свою місію, цінності, які відповідають інтересам споживачів, власників, держави, спрямовані на досягнення конкурентних переваг і розроблену на їхній основі ефективну стратегію розвитку підприємства. Для сільськогосподарських підприємств розвиток стратегічного управління особливо актуальний, адже товаровиробники в сільському господарстві порівняно з господарюючими суб'єктами інших галузей економіки більше підпадають під негативний вплив дестабілізаційних процесів соціально-економіко-екологічної динаміки.

Специфікою українських сільськогосподарських підприємств, що впроваджують стратегічне управління, залишається нестача досвіду і навичок управління в умовах реальних ринкових відносин, що відрізняються складністю, нестабільністю, непередбачуваністю та новизною. Тому в цих умовах керівникам підприємств потрібно вміти максимально точно оцінювати стан і фактори зовнішнього середовища, формувати довгострокові цілі, обґрунтовувати і реалізовувати свої стратегії, передбачати дії конкурентів та адекватно реагувати на них. Це зумовлює необхідність удосконалення і розробки більш складної та деталізованої системи керівництва з використанням сучасних інструментів стратегічного управління.

Для прийняття виважених та своєчасних управлінських рішень щодо стратегічного розвитку сільськогосподарського підприємства необхідний постійний потік повної, правдивої та своєчасної інформації про його стан, перспективи розвитку та ключові проблеми. Одночасно це потребує формування великих обсягів інформації, яку жоде керівник не в змозі охопити без попереднього аналізу й оцінки професіоналами. Отже, у стратегічному управлінні сільськогосподарськими підприємствами головною функцією є забезпечення керівника актуальними, спеціально орієнтованими на прийняття ефективних рішень інформаційними ресурсами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основним джерелом інформації для стратегічного

управління є обліково-інформаційна система, яка містить різнобічну облікову, аналітичну та економічну інформацію про об'єкт управління. Підсистема обліку формує інформаційні ресурси для подальшого аналізу, а отримана аналітична інформація, своєю чергою, є інструментом для реалізації стратегій розвитку підприємства як у короткочасному періоді, так і на перспективу. Протягом десятиліть між ученими ведеться дискусія щодо ступеня повноти, диференціації та поєднання базового інформаційного ресурсу управління – обліково-аналітичної інформації, яку використовують користувачі в системі стратегічного управління.

Проблеми обліково-інформаційного забезпечення управління сільськогосподарськими підприємствами знайшли відповідне відображення в науково-теоретичних дослідженнях П. Атамаса, М. Бондаря, Ф. Бутинця, Н. Голянчука, О. Гудзинського, В. Жука, Т. Камінської, І. Мельниченко, В. Піскунова, Л. Пісьмаченко, О. Подолянчука, С. Попадюка, В. Савчука, І. Садовської, А. Шатохіної, В. Яценка та ін. У роботах цих та інших авторів розкрито різні аспекти формування та використання облікової інформації з метою аналізу й оцінки ситуації для визначення стратегії розвитку та управління підприємством. На нашу думку, дослідницький ракурс при вивченні проблеми формування інформаційних ресурсів для стратегічного управління має бути спрямований у площину потреб безпосередніх користувачів інформації, яким необхідно приймати управлінські рішення в умовах динамічного зовнішнього середовища.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Протягом останніх років питанням обліково-аналітичного забезпечення управління сільськогосподарськими підприємствами приділяється все більша увага. Проте його роль досліджується переважно на рівні управління операційною діяльністю підприємств. Сьогодні, зважаючи на нові виклики зовнішнього середовища, функціонування сільськогосподарських товаровиробників, стан забезпечення інформаційними ресурсами повинні розглядатися на рівні стратегічного управління. Проблема створення уніфікованого інтегрованого обліково-інформаційного простору для забезпечення стратегічного управління сільськогосподарськими підприємствами залишається відкритою. Це пояснюється специфічними особливостями інформації для цілей стратегічного управління підприємством. В якості ключових ознак стратегічно важливої інформації доцільно виділити її узагальнений характер, який відображає взаємозв'язок різних показників та їхню динаміку. Обсяг цієї інформації надзвичайно великий, тому повне його використання не завжди виявляється доцільним та економічно вигідним.

Мета статті полягає у визначенні основних підходів до оптимізації інформаційних ресурсів стратегічного управління діяльності сільськогосподарських підприємств через створення обліково-аналітичного сервісу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність стратегічного управління залежить від його інформаційного забезпечення, яке формується за рахунок сукупності інформаційних ресурсів, що сприяють розробленню та реалізації ефективних управлінських рішень. Основним джерелом інформації для стратегічного управління сільськогосподарських підприємств є система обліково-аналітичних даних.

Вивчення наукової літератури показало, що різні автори неоднаково визначають інформаційне середовище управління. Зокрема, професор О.Д. Гудзинський розглядає його як обліково-аналітичну систему, як інтегровану систему прийомів обліково-аналітичного забезпечення менеджменту шляхом здійснення специфічних внутрішньосистемних та загальносистемних функцій [4, с. 89].

Інші автори вважають, що обліково-аналітична система базується на даних бухгалтерського обліку, зокрема оперативних даних, і використовує для економічного аналізу статистичну, виробничу, довідкову та інші види інформації. Тому, на думку вчених, обліково-аналітична система – це збір, опрацювання та оцінка всіх видів інформації, що використовується для прийняття рішень на макро- і мікрорівнях [9].

А.О. Касич та Р.М. Циган інформаційне середовище управління трактується як система обліково-аналітичного забезпечення управління, яке синтезує поняття «облікова інформація» й «аналітична інформація» [5, с. 192].

Облікова інформація становить основу інформаційної підсистеми в системі управління; корисність обліку – у використанні його інформації для прийняття управлінських рішень, обґрунтування і контролю їх виконання, для оцінки виконаних рішень і прогнозу їхнього майбутнього фінансового стану [6, с. 88, 89]. У реаліях сьогодення, як зазначає Р.Ф. Бруханський, фінансовий облік має не лише достовірно і повною мірою висвітлювати ретроспективні аспекти діяльності підприємства, а й створювати інформаційний простір для ефективної реалізації стратегії підприємства (упровадження стратегії та виконання стратегічних заходів, а також адаптація підприємства до стратегії та її ресурсне забезпечення) та її контролю (у т. ч. оцінка ефективності одержаних результатів щодо запланованих показників), забезпечувати взаємозв'язок між наявними ресурсами та найбільш ефективними стратегічним варіантом їхнього використання, мінімізуючи трансакційні витрати підприємства [2 с. 148].

Аналітична складова поняття обліково-аналітичного забезпечення, на думку С.М. Галузіної, поєднує в собі два основних значення. З одного боку, це сукупність аналітичних облікових показників, що отримуються завдяки веденню аналітичного бухгалтерського обліку, з іншого – сукупність показників, отриманих у результаті дії управлінських функцій аналізу та синтезу [3, с. 85].

Узагальнення вищезазначених трактувань дає підставу для висновку, що обліково-аналітичне забезпечення сільськогосподарських підприємств – це організаційний механізм формування інформації, який повинен забезпечувати потреби різних рівнів управління в необхідних даних. Однак ані обліково-аналітична система, ані обліково-

аналітичне забезпечення повністю не відповідають вимогам стратегічного управління щодо надання інформації. Це пояснюється наступним:

- порушення принципу своєчасності інформації, наявність часового лагу між отриманням облікової інформації і моментом її використання для прийняття управлінських рішень;
- дублювання інформаційних потоків на різних рівнях управління і водночас нестача стратегічно орієнтованої інформації;
- відсутність системного подання необхідної та достатньої інформації;
- облікова система не відповідає принципам вартісно-орієнтованого менеджменту (VBM) як важливої складової стратегічного управління;
- фрагментальний характер аналізу фінансово-господарської діяльності;
- домінування «аналізу відхилень» без поглибленого факторного дослідження змін;
- відсутність вихідного аналітичного базису для стратегічного управління;
- низький рівень релевантності аналітичної інформації для прийняття стратегічних рішень.

Сукупність цих питань дає підстави стверджувати, що сьогодні необхідно розробити нові підходи до формування обліково-аналітичного забезпечення, яке буде зорієнтоване на перспективу та підпорядковане цілям стратегічного управління.

Одним із шляхів покращання інформатизації стратегічного управління є орієнтація обліково-аналітичного забезпечення на сервісний розвиток. Це дозволяє створити умови, спрямовані на задоволення інформаційних потреб керівників, підвищити якість управлінських рішень, забезпечити їхню гнучкість у випадку зміни довгострокової стратегії.

Базовою передумовою для становлення сервісної діяльності як об'єкту наукового дослідження слугує теорія формування постіндустріального й інформаційного суспільства. Термін «інформаційний сервіс» уведений у широкий науковий обіг Д.І. Блюменау [1, с. 76]. В основі організації інформаційного сервісу лежить вивчення потреб споживачів. Основним результатом інформаційного сервісу є інформаційні продукти і послуги, що надаються керівникам.

О.В. Оліфіров пропонує розглядати інформаційний сервіс на основі системного підходу. Він стверджує, що система інформаційного сервісу підприємства – це сукупність елементів інфраструктури підприємства, процесів інформаційних технологій та вхідних елементів зовнішнього інформаційного простору, які знаходяться у нерозривній взаємодії стосовно формування поиту керівників і працівників підприємства на інформаційну послугу і задоволення попиту [7, с. 43].

В.К. Савчук ц сучасних умовах розвитку ринкової економіки пропонує створити систему обліково-аналітичного сервісу, що синтезує облікову інформацію, аналітику і функцію сервісу, завдання якої, використавши наявну інформацію, виявити причини небажаного розвитку процесу/ситуації і, синтезувавши результати аналітичної оцінки, визначити доцільні напрямки вирішення проблеми та в найприйнятнішому вигляді донести можливі варіанти управлінських рішень до користувачів, тобто створити високоякісну послугу. Створення системи обліково-аналітичного сервісу на підприємствах дозволяє персоніфікувати відповідальність за підготовку та передачу інформації користувачам для прийняття ними стратегічних рішень [8, с. 219].

На нашу думку, саме створення системи обліково-аналітичного сервісу дозволяє надавати своєчасну і повну інформацію користувачам, щодо оцінки стану і можливих ситуацій, здійснення вибору з наявних альтернативних варіантів стратегічних управлінських рішень. Отже, система обліково-аналітичного сервісу стратегічного управління – це поняття значно ширше порівняно з обліково-аналітичним забезпеченням, оскільки включає в себе підсистеми обліку, аналізу та контролю, що пов'язані інформаційними потоками, діють завдяки працівникам та технічним засобам як єдине ціле, формують інформаційну послугу, чим повніше/системніше задовольняють потребу/запит системи управління.

В організаційній структурі сучасних сільськогосподарських підприємств існують відділи, які формують обліково-аналітичну інформацію для управління. Проте не існує практичних підходів щодо розробки чіткої схеми забезпечення інформаційними ресурсами стратегічного управління підприємств, тому для задоволення цих потреб на сільськогосподарських підприємствах доцільно розробити та впровадити систему обліково-аналітичного сервісу. Основними результатами обліково-аналітичного сервісу є інформаційні продукти та послуги для стратегічного управління. Така система дозволяє диференційовано забезпечувати керівників та працівників підприємства необхідною інформацією щодо стратегічного розвитку підприємства, а також підвищувати оперативність одержання інформації та її якість.

Доцільність і методичні підходи до формування обліково-аналітичного сервісу стратегічного управління в сільськогосподарських підприємствах залежно від їхнього розміру наведено в табл. 1.

Система обліково-аналітичного сервісу є одним з інструментів стратегічного управління, який дозволяє адаптуватися сільськогосподарським підприємствам до змін зовнішнього середовища, сприяє розробці перспективних напрямків їхнього розвитку. При побудові системи обліково-аналітичного сервісу та забезпечення її ефективного функціонування сільськогосподарським підприємствам необхідно враховувати масштаби їхньої діяльності.

Для малих сільськогосподарських підприємств створення служби обліково-аналітичного сервісу, на нашу думку, є недоцільною. Їхні потреби в інформації стратегічного характеру можуть задовольнятися працівниками підприємства, які будуть наділені відповідними повноваженнями або дорадчими службами, які створені (або повинні

бути створені) при районних управліннях агропромислового розвитку. Одним із шляхів забезпечення малих сільськогосподарських підприємств інформацією стратегічного характеру є об'єднання останніх у кооперативи (виробничі, обслуговуючі, збутові). Це дозволяє в межах кооперативів створити службу обліково-аналітичного сервісу, яка буде задовольняти потреби власників в інформації, зокрема проводити моніторинг ринкового середовища, формуватиме реальні прогнози рівня та динаміки економічного розвитку економіки країни, регіону, галузі та перспективи розвитку конкретного підприємства.

Організація обліково-аналітичного сервісу стратегічного управління в сільськогосподарських підприємствах середнього розміру передбачає інтеграцію інформаційних процесів із бізнес-процесами, ІТ-ресурсами, стратегією та цілями підприємства. Така інтеграція дозволяє максимально ефективно використовувати інформаційні ресурси, підвищувати капіталізацію та отримати конкурентні переваги.

Метою обліково-аналітичного сервісу стратегічного управління в сільськогосподарських підприємствах середнього розміру має стати поєднання облікових та аналітичних процедур, у результаті чого формуватиметься інформація такого характеру: ретроспективного, що узагальнює результати діяльності; аналітично-прогностичного, що забезпечує прийняття обґрунтованих стратегічних рішень.

Реалізація функцій обліково-аналітичного сервісу шляхом їхнього розподілу дозволяє створювати окремі групи з числа наявного персоналу і не потребує залучення великої кількості нових співробітників. Окрім того, це забезпечить перехід від реактивної форми управління (прийняття управлінських рішень як реакції на поточні проблеми) до управління на основі аналізу та прогнозів, оскільки розробка та впровадження стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств вимагає ефективного розподілу і використання наявних ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових ресурсів, землі та технології). Розподіл функцій обліково-аналітичного сервісу на великих за розміром сільськогосподарських підприємствах розглянемо за такими даними (табл. 2.)

Сформована таким чином система обліково-аналітичного сервісу обробляє великі масиви інформації про зовнішнє і внутрішнє середовище, проводить класифікацію, відбирає релевантну, аналізує та використовує її в якості вихідних даних для формування альтернативних стратегічних рішень.

Таблиця 1

Механізм реалізації функцій обліково-аналітичного сервісу стратегічного управління в сільськогосподарських підприємствах із різними масштабами їхньої діяльності

№ з/п	Сільськогосподарські підприємства	Механізм обліково-аналітичного сервісу		
		форма реалізації	суб'єкти реалізації	напрями реалізації
1	Малі	Шляхом об'єднання зусиль працівників підприємства	Власник або працівники, які формують управлінський сервіс	1. Оцінка зовнішнього середовища і внутрішніх резервів та складання прогнозу розвитку підприємства. 2. Розробка варіантів стратегії. 3. Утілення в життя (реалізація) стратегії. 4. Контроль реалізації стратегії. 5. Оцінка результатів стратегічних цілей.
		Сторонні організації	Регіональна дорадча служба	
		Об'єднання в кооперативи	Служба обліково-аналітичного сервісу	
2	Середні	Шляхом інтеграції функцій між працівниками функціональних підрозділів	Працівники інтегрованої служби, яка включає: економічний відділ; бухгалтерію; виробничі підрозділи	
3.	Великі	Створення окремої служби (департаменту)	Фахівці створеної служби (департаменту), а при подальшому зростанні масштабів підприємства та підвищенні складності вирішуваних завдань виділення окремих відділів (обліку, аналізу, контролю тощо)	

За такими принципами може бути реалізована функція обліково-аналітичного сервісу й у великих підприємствах. Однак для підвищення ефективності (дієвості) послуг обліково-аналітичного сервісу може бути створений окремий структурний підрозділ (служба/департамент).

Для створення такої служби/департаменту необхідно реорганізувати структуру підприємства. Переважна більшість великих за розміром сільськогосподарських підприємств діють у формі холдингу, у структурі якого функціонують головна компанія (центральної офіс) і регіональні кластери (окремі підприємства). На рівні регіональних кластерів генерується первинна інформація та здійснюється її аналітична обробка, після чого вона надходить до центрального офісу. Для підвищення результативності такої інформації та прийняття стратегічних рішень на рівні центрального офісу доцільно створити службу (департамент) обліково-аналітичного сервісу, функцією якого є створення інформаційного продукту, який би відповідав традиційним вимогам, а саме: об'єктивності, достовірності, своєчасності та точності. Завдяки ефективним каналам розподілу інформації підвищуються її якість та ефективність.

Реалізація функцій обліково-аналітичного сервісу шляхом створення окремої служби (департаменту) дозволяє запровадити механізм превентивного, повсякденного стратегічного управління, що, своєю чергою забезпечує гнучкість і результативність усієї системи управління підприємством.

Головним завданням служби (департаменту) обліково-аналітичного сервісу підприємства є створення інтегрованого інформаційного середовища де формуватимуться альтернативні стратегічні управлінські рішення для вищого керівництва (рис. 1). Окрім того, служба обліково-аналітичного сервісу буде забезпе-

чувати системний зворотній зв'язок між головною компанією та регіональними підприємствами шляхом спрямування останніх на створення стратегічно орієнтованої інформації.

Висновки. Інформаційне забезпечення системи стратегічного управління підприємств виступає визначальним фактором прийняття ефективних управлінських рішень. Одним із шляхів оптимізації інформаційних ресурсів стратегічного управління сільськогосподарських підприємств має стати обліково-аналітичний сервіс, що генерує релевантні дані, використовувані в стратегічному управлінні, тобто це універсальний інформаційний ресурс, який є передумовою розробки вмотивованих стратегічних управлінських рішень.

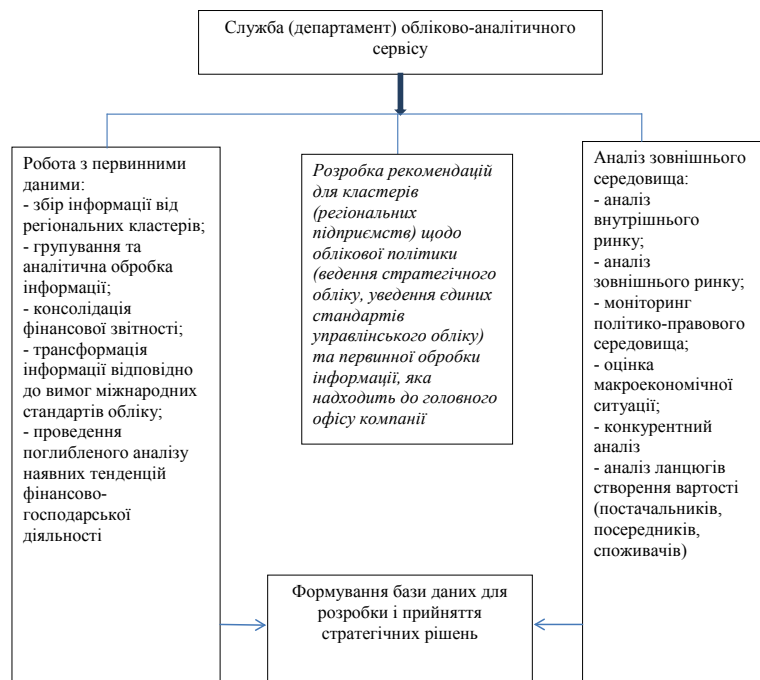


Рис. 1. Концептуальні завдання (функції) служби обліково-аналітичного сервісу

Таблиця 2

Розподіл функцій обліково-аналітичного сервісу в сільськогосподарських підприємствах великого розміру

Функції	Підрозділи підприємства						
	бухгалтерія	планово-економічний відділ	відділ постачання товарно-матеріальних цінностей	маркетинговий відділ	виробничі підрозділи	відділ стратегічного розвитку	вище керівництво
Оперативно-технічний облік					+		
Управлінський облік	+				+		
Фінансовий облік	+						
Стратегічний облік	+			+		+	
Оперативний аналіз		+	+		+		
Контроль	+	+				+	+
Економічний аналіз		+		+			
Фінансовий аналіз		+					
Стратегічний аналіз		+	+			+	

Список літератури:

- Блюменау Д.И. Информация и информационный сервис / Д.И. Блюменау. – Л.: Наука, 1989. – 190 с.
- Бруханський Р.Ф. Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва: [монографія] / Р.Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 384 с.
- Галузіна С.М. Аспекти підвищення ролі учетно-аналітичної інформації в системі управління організацією: [монографія] / С.М. Галузіна. – СПб.: Знання, 2006. – 392 с.
- Гудзинський О.Д. Теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного механізму менеджменту / О.Д. Гудзинський, Г.Г. Кірейцев, Т.М. Пахомова // Облік і фінанси АПК. – 2008. – № 3. – С. 89–93.

5. Науково-методичні основи обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства / А.О. Касич, Р.М. Циган, О.І. Карбан // Проблеми економіки. – 2013. – № 1. – С. 191–196.
6. Кірейцев Г.Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: [монографія] / Г.Г. Кірейцев. – Житомир: ЖДТУ, 2007. – 236 с.
7. Оліфіров О.В. Інформаційний сервіс у системі управління торгівельним підприємством: [монографія] / О.В. Оліфіров, Н.М. Спіцина. – Донецьк: ДОННУЕТ, 211. – 240 с.
8. Савчук В.К. Теоретичні засади формування інформаційно-аналітичного сервісу управління / В.К. Савчук // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, менеджмент, бізнес». – 2013. – Вип. 181. – Ч. 3. – С. 218–223.
9. Юзва Р.П. Обліково-аналітична система – інформаційне забезпечення управління підприємством / Р.П. Юзва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/651>.

Рябенко Л. М.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ СЕРВИС СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ

Резюме

Исследованы основные пути оптимизации информационных ресурсов стратегического управления деятельностью сельскохозяйственных предприятий при помощи учётно-аналитического сервиса. Предложены концептуальные подходы к организации учётно-аналитического сервиса стратегического управления сельскохозяйственных предприятий в зависимости от масштабов их деятельности.

Ключевые слова: стратегическое управление, учет, анализ, учётно-аналитический сервис, сельскохозяйственные предприятия.

Riabenko L. M.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

ACCOUNTING AND ANALYTICAL SERVICE OF STRATEGIC MANAGEMENT

Summary

The basic ways to optimize the information resources of strategic management of agricultural enterprises through the establishment of accounting and analytical service are studied. The conceptual approaches to accounting and analytical service of strategic management in the agricultural enterprises of different sizes are offered.

Keywords: strategic management, accounting, analysis, accounting and analytical services, agricultural enterprises.

УДК 658.012

Степаненко О. І.

Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто економічну сутність категорії «ефективність», досліджено її природу, роль та значення в діяльності соціально-економічних систем різних рівнів. Обґрунтовано доцільність практичного використання методики оцінки ефективності діяльності підприємства. Визначено мету, завдання та принципи здійснення такого аналітичного дослідження. Побудовано факторну модель аналізу ефективності діяльності підприємства, в основу якої покладено показники Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід). Окреслено підходи до визначення та розрахунку резервів (організаційних, потенційних, перспективних) щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.

Ключові слова: ефект, ефективність, аналіз, доходи, витрати, прибуток, резерви, фінансово-господарська діяльність.

Постановка проблеми. Оцінка ефективності господарської діяльності є важливою складовою системи економічної безпеки підприємства, його антикризового управління та виступає додатковим стимулом розвитку вітчизняної економіки. Категорія «ефективність» займає ключове місце майже в усіх без винятку галузях знань та сферах діяльності людини. Для економічного розвитку як окремих суб'єктів господарювання, так і

економіки держави загалом необхідно, щоб діяльність підприємства була ефективною, тобто здійснювалась в умовах оптимального (раціонального) витрачання виробничих ресурсів, мінімальних витрат та максимальній прибутковості виробництва. Проблема оцінювання ефективності посідає важливе місце в підтриманні стабільної економічної безпеки підприємства та має велике значення для запобігання його банкрутства. У зв'язку з цим до-